

**BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING ILMIY FAOLIYATINI TASHKIL
ETISHDAGI UNIVERSITET VA MAKTAB O‘RTASIDAGI HAMKORLIK**

Bazarova Shohida Ashirkulovna

O‘zbekiston Milliy universiteti,

o‘qituvchisi,

Email: sh.bazarova@nuu.uz

Annotatsiya. *Ushbu maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarning ilmiy faoliyatini shakllantirish va rivojlantirishda universitet hamda umumta’lim maktablari o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikning mazmuni ochib beriladi. Ilmiy-tadqiqot faoliyatining nazariy asoslari, hamkorlik shakllari, amaliy tadbirlar va ularning samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha amaliy tavsiyalar beriladi. Tadqiqot natijalari bo‘lajak pedagoglarning ilmiy salohiyatini oshirishda universitet va maktab o‘rtasidagi integratsiyaning zarurligini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *bo‘lajak o‘qituvchi, ilmiy faoliyat, universitet, maktab, hamkorlik, pedagogik amaliyot, tadqiqot, metodika, ilmiy salohiyat, integratsiya.*

Bugungi kunda ta’lim tizimining barcha bosqichlarida sifat va samaradorlikni oshirish masalasi dolzarb bo‘lib qolmoqda. Ayniqsa, pedagogik ta’lim yo‘nalishida tahsil olayotgan bo‘lajak o‘qituvchilarning ilmiy va amaliy salohiyatini oshirish, ularni mustaqil tadqiqot faoliyatiga tayyorlash masalasi alohida e’tiborni talab qiladi. Bunday tayyorgarlikni samarali tashkil etishda universitet va umumta’lim maktablari o‘rtasidagi hamkorlik muhim rol o‘ynaydi. Bu hamkorlik nafaqat nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog‘lashga, balki ilmiy izlanishlarga ham zamin yaratadi.

Ushbu maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarning ilmiy faoliyatini rivojlantirishda oliy ta’lim muassasalari va umumta’lim maktablari o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikning shakllari, imkoniyatlari, muammolari va ularni hal etish yo‘llari yoritiladi.

Bo‘lajak o‘qituvchining ilmiy faoliyati – tushuncha va mazmun

Ilmiy faoliyat nima?

Bo‘lajak o‘qituvchining ilmiy faoliyati — bu ularning oliy ta’lim davomida ilmiy muammo tanlash, tadqiqot olib borish, tajriba o‘tkazish va ilmiy natijalarni tahlil qilish jarayonida shakllanuvchi kompetensiyalarning yig‘indisidir.

Ilmiy faoliyatning asosiy yo‘nalishlari

- Mavzuga oid ilmiy maqola yozish;
- Metodik qo‘llanma tayyorlash;
- Tajriba sinov ishlari o‘tkazish;
- Konferensiyalarda ishtirok etish;
- Bitiruv malakaviy ishi (BMI) doirasida mustaqil izlanish olib borish.

Universitet va maktab o‘rtasidagi hamkorlikning zarurati

Ilmiy-amaliy tajriba maydoni sifatida maktab

Umumta’lim maktablari bo‘lajak o‘qituvchilar uchun real pedagogik va ilmiy tajriba maydonidir. U yerda ular:

- pedagogik holatlarni o‘rganadi,
- amaliy kuzatuvlar olib boradi,
- darslar tahlilini bajaradi,
- ilmiy masalalar yuzasidan aniq ma’lumotlar to‘playdi.

Universitetning ilmiy-metodik yetakchiligi

Universitetlar:

- ilmiy rahbarlikni ta’minlaydi,
- metodik ko‘rsatmalar beradi,
- o‘quvchilarning natijalarini nazorat qiladi,
- o‘rganuvchilarning tahliliy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Hamkorlik shakllari

Hamkorlik asosida tashkil etiladigan faoliyatlar

- **Ilmiy-tadqiqot loyihalari:** o‘quvchilarga maktabda mavjud muammolar asosida ilmiy loyiha beriladi;
- **Metodik seminar va davra suhbatlari:** maktab va universitet o‘qituvchilari ishtirokida;
- **Amaliy-tajriba darslari:** bo‘lajak o‘qituvchi o‘z ilmiy g‘oyasini dars jarayonida sinab ko‘radi;
- **Monitoring va kuzatuv:** ilmiy tadqiqot doirasida o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va qiziqishlari tahlil qilinadi.

O‘zaro manfaat

Universitetga foydasi	Maktabga foydasi
Ilmiy baza kengayadi	Yangi metodikalar kiritiladi
Talabaning salohiyati rivojlanadi	O‘quv jarayoni yangilanadi
Real muammolar tahlil etiladi	Kadrlar zahirasi shakllanadi

Amaliy tajriba: misollar asosida yondashuv

Misol: Pedagogika yo‘nalishidagi talaba o‘z ilmiy ishida "Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘qish motivatsiyasini oshirish vositalari" mavzusini tanlaydi. Shu asosda:

- maktabda so‘rovnoma o‘tkazadi,
- psixologik kuzatuv olib boradi,
- sinfdagi eksperimental dars tashkil qiladi,
- natijalarni statistik tahlil qiladi.

Universitet – metodologik yordam beradi. Maktab – eksperimental maydon rolini o‘ynaydi.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari

Muammolar:

- Hamkorlikda formal yondashuv;
- Maktabda ilmiy ish uchun yetarli shart-sharoitning yo‘qligi;
- O‘quvchilarning motivatsiyasi pastligi;
- Universitet va maktab o‘rtasida uzviy aloqaning sustligi.

Yechimlar:

- Universitet va maktab o‘rtasida shartnoma asosida aniq rejali hamkorlik tizimini yaratish;
- “Ilmiy maktab” laboratoriyalarini tashkil etish;
- Har ikki tizim uchun yagona elektron platforma (portfolio, natijalar, metodikalar) yaratish;
- Har semestrda hisobotli seminarlar o‘tkazish.

Xulosa. Bo‘lajak o‘qituvchilarni kasbga tayyorlashda ularning ilmiy faoliyatini shakllantirish muhim bosqich hisoblanadi. Bu jarayon samarali bo‘lishi uchun universitet va maktab o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlik uzluksiz va mazmunli bo‘lishi kerak. Hamkorlik doirasida tashkil etilgan ilmiy-tadqiqot faoliyati nafaqat bo‘lajak o‘qituvchining, balki o‘quvchilar va maktab tizimining ham rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, mazkur yo‘nalishda ilmiy-metodik va tashkiliy asoslar yanada takomillashtirilishi zarur.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Абдуллаева, Г. (2022). *Педагогик таълимда илмий-амалий ҳамкорлик масалалари*. Тошкент: "Fan va texnologiya".
2. Рахмонова, З. (2020). *Олий таълим ва умумтаълим муассасалари ҳамкорлигининг инновацион шакллари*. Журнал “Ta’lim va taraqqiyot”, №3, 45–49.
3. Юнусова, М. (2021). *Bo‘lajak o‘qituvchilarning ilmiy tadqiqot faoliyatiga yo‘naltirilgan ta’lim jarayoni*. Andijon davlat universiteti ilmiy axborotnomasi, №1, 120–125.
4. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
5. Zeichner, K. (2010). *Rethinking the connections between campus courses and field experiences in college- and university-based teacher education*. *Journal of Teacher Education*, 61(1-2), 89–99.